Expertpanel - Erik Bouwer: Leesvoer

09-05-2011 23:07

Universiteitsbibliotheken vormen een uitzondering: ze zijn vaak al gereorganiseerd, gefuseerd en vernieuwd en print is grotendeels naar de depots verdwenen, in ruil voor steeds betere (digitale) diensten. Er blijft namelijk behoefte aan informatie en ondersteuning rondom informatiegebruik. Informatie is nodig om kennis te produceren, een van de taken van de universiteit. Klandizie gegarandeerd.

Klanten van boekhandels en openbare bibliotheken kiezen echter steeds meer voor Google of Amazon-achtigen. Openbare bibliotheken proberen daarom zichzelf opnieuw uit te vinden en zetten in op het aanbieden van cursussen, positioneren zichzelf als plek voor debat en ontmoeting, bieden koffie en internet aan. Ze dragen een steentje bij aan leesbevordering en informatievaardigheid en zoeken vaker toenadering tot het onderwijs (want daar bevindt zich mogelijk de laatste groep trouwe afnemers). Ze werken ook steeds vaker samen met andere lokale instellingen zoals archieven, musea of het welzijnswerk. Ze richten hun locaties in als 'winkel' en gaan meer en meer online, bijvoorbeeld met social media.

Toch gaan er in ons land ruwweg 300 van de circa duizend bibliotheekvestigingen dicht. Dat bezuinigingsnieuws leidde tot enige ophef, maar inmiddels zijn veel sluitingen al doorgevoerd of in voorbereiding. Vanuit de beroepsgroep overheersen twee reacties: ontzetting en ontkenning. Ontzetting, omdat de achteruitgang van het openbare bibliotheekwerk rampzalige maatschappelijke gevolgen zou hebben en ontkenning omdat openbare bibliotheken zichzelf onmisbaar achten. Ze benadrukken dat ze (landelijk beschouwd) meer leden hebben dan de ANWB, maar hebben moeite te accepteren dat het geld op is en dat krimpende budgetten opnieuw worden verdeeld. Weinig bibliotheekprofessionals hebben een langetermijnvisie waarin snijden in eigen vlees aan de orde komt.

Ook boekhandels en uitgevers verkeren in een overgangsfase. De druk van verandering is voelbaar, maar het lijkt steeds te vroeg om te veranderen. Hoe? Wanneer? In welke richting? Consumenten (want dat zijn lezers per slot van rekening) bewegen ondertussen geleidelijk mee met wat zoal voorbij komt aan technologie. Het is de vraag wat de invloed van de e-reader en de tablet gaat worden voor contentaanbieders. Ook de Amazons, Spotify's en Googles veranderen mee. Ze snoepen stilletjes ‘marktaandeel’ af van boekhandels, uitgevers en bibliotheken.

Instellingen zoals openbare bibliotheken doen hun best om mee te bewegen. Ze worden alleen wel betaald uit belastinggeld en dat vraagt om verantwoordelijkheid en vooral om de bereidheid tot veranderen - en dus ook besparen. Toch zijn er bibliotheken die nu nog hun budgetten overschrijden. Of investeren vanuit de gedachte dat ze nog minstens tien jaar voor de boeg hebben. De budgetten worden altijd opgemaakt, er zijn maar weinig instellingen die op eigen initiatief bedenken dat ze in plaats van meer, minder geld moeten vragen. Daarmee zouden ze wel eens hun eigen positie kunnen ondergraven. Daarom is het zo interessant om te zien wat er deze zomer in uw koffer aan 'boeken' belandt. En dan gaat het niet om de titels, maar om de herkomst en het format van uw leesvoer.

David Huijzer